

Ventspils muzeja lasītavā par kādas Bitītes

dzīvi

1913. gadā – tātad pirms 110 gadiem – Ventspilī sācis iznākt laikraksts “Bitīte”. Tā izdevējs ir Teodors Grīnbergs (1870-1962), Ventspils ev.lut.

draudzes mācītājs (1907-1934), vēlāk Latvijas luterāņu baznīcas arhibīskaps. Kā viņš norādījis savas avīzes nosaukumā – tas ir bērnu un jaunības laikraksts.

Izrādās, jaunākajai lasītāju auditorijai domāti laikraksti Latvijā iznākuši visai sen. Par pirmo tādu tiek uzskatīta avīze “Bērnu Pastinieks”, iznākusi 1866.- 1869. Tās izdevējs ir vācu mācītājs Johans Braunšveigs, un interesanti atzīmēt, ka 1850. gadā viņš strādājis par mājskolotāju Dundagā, toreizējā Ventspils apriņķī. “Pastinieka” saturs ir pārsvarā populārzinātnisks – daba, ģeogrāfija, zinātne u.tml., jo, kā atzīmējis pats izdevējs, “Dieva gars, kas ir cilvēkā, izkopjams lasot”.

Nākošais bērniem domātais periodiskais izdevums ir “Jaunības Draugs”, iznācis 1901.-1904., izdevējs – mācītājs Juris Rozēns. Interesanti, ka šajā laikrakstā ar pseidonīmu Lapukalns daudz rakstījis baptistu mācītājs Pēteris Lauberts, kurš 1903.-1907. bijis palīgmācītājs Ventspils baptistu draudzē.

Tad seko visiem zināmās A. Jessena “Jaunības Tekas”- “literāri zinātnisks mēnešraksts jaunībai”- no 1909. gada.

1913. gadā tātad sāk iznākt Ventspils “Bitīte”.

Sākumā avīze iznāk I. Gebauera spiestuvē Kārļa ielā. 1914. gadā T. Grīnbergs ir ierīkojis savu spiestuvi Kuldīgas ielā, mācītāja namā, un te iespiež šo bērnu laikrakstu.

Kāpēc tieši tāds nosaukums? Varbūt, ka par to ir rakstīts kādā no pirmajiem avīzes numuriem. Diemžēl 1913. gada “Bitītes” Ventspils muzejā nav, un nav arī iecienītajā digitālajā lasītavā *periodika.lv*. Varbūt tāds nosaukums tāpēc, ka bitīte saistās ar daudzām labām cilvēka rakstura īpašībām, par kādām runāts avīzītes nelielajos stāstiņos – čaklums, uzcītība, biedriskums, mīlestība pret ģimeni, cieņa pret vecākiem u.c. Varbūt tāpēc, ka askētam T. Grīnbergam ļoti garšojis medus, kā to šur tur rakstos minējuši viņa līdzgaitnieki ?

Lielu laikraksta daļu aizņem šie īsie jaunākā skolas vecuma bērniem piemērotie stāsti, tulkoti pārsvarā no vācu un krievu valodām.

Otra katrā “Bitītes” numurā iztīrzātā tēma – alkohola posts. Ir dati, ka, piemēram, 1911. gadā Ventspilī ir viena dzertuve uz katriem 100 pilsētas iedzīvotājiem, ieskaitot sievietes un bērnus.

1910. gadā pilsētnieki par visa veida alkoholiskajiem dzērieniem izdevuši 1 miljonu rubļu. Kopš 1892. gada Ventspilī darbojas Sātības (Atturības) biedrība, bet laikam jau bez lieliem panākumiem.

Pret šo sērgu cīnīties T. Grīnbergs sācis jau sava Ventspils perioda sākumā. Savās atmiņās, publicētās izdevumā “Ventspils baznīca un draudze” 1935.g., viņš raksta: “1910.gadā nodibinājās Zilā krusta biedrība. Šī biedrība tur dievkalpojumus svētdienās, bībeles stundas piektdienās un dzērāju vakaru trešdienās”. Taisni jābrīnās, kā izcilais orators un vārda meistars šeit tik neveikli izteicies. Bet *Zilais krusts* ir starptautiska kristiešu organizācija, kas sniedz garīgu un materiālu palīdzību alkoholiķiem.

Lielā daļa no izdevuma satura veltīta ar reliģiju saistītām tēmām. Pēdējā lapā – daži atjautības uzdevumi.

Pirmais pasaules karš pārtrauc “Bitītes” izdošanu – 1915. g. martā iznāk pēdējais numurs. Taču tā tiek atjaunota, un iznāk 1928.-1940.g., redaktors joprojām ir mācītājs T. Grīnbergs, bet izdevējs – Latvijas ev.-lut. baznīca.

1926. gadā sāk iznākt tāda paša nosaukuma kalendārs bērniem. Sākumā tas iznāk Ventspilī, un izdevējs ir Teodors Grīnbergs. Pēc viņa ievēlēšanas arhibīskapa amatā un pārcelšanās uz Rīgu, kalendāru izdod Latvijas ev.-lut. baznīcas virsvalde. Katra kalendāra literārā daļa sākas ar T. Grīnberga ievadu, ko viņš parakstījis kā “Bitītes onkulis”.

“Bitītes” izdevumi bijuši iemīļoti. T. Grīnbergu par Bitītes onkuli bērni sākuši dēvēt jau Ventspilī. Pirmajos gados laikraksta “Bitīte” izdošanu pilsētnieki pabalstījuši ar ziedojumiem. To varēja dabūt arī bez maksas baznīcā dievkalpojumu laikā. Droši vien dažai labai Ventspils strādnieku ģimenei tā bija vienīgā lasāmviela.

Laikrakstu “Bitīti” T. Grīnbergs turpina izdot arī pēc 2. pasaules kara trimdā Vācijā, tas izveidojas par pabiezu mēnešrakstu bērniem, un iznāk vēl daudzus gadu desmitus.

Lai kā mēs šodien vērtētu šīs avīzītes didaktisko saturu, tomēr šāda bērniem domāta periodiska izdevuma iznākšana 20. gs. sākumā Ventspilī, ir vērā ņemams notikums.